STJÓRNARTÍÐINDI B 122 – 2003

2. október 2003 2423 Nr. 787

REGLUGERÐ

um búfjársæðingar og flutning fósturvísa.

I. KAFLI
Almenn ákvæði.

1. gr.
Gildissvið o.fl.

Reglugerð þessi tekur til sæðinga og fósturvísaflutninga búfjár, þ.e. nautgripa, sauðfjár, geita, svína, hrossa, loðdýra og alifugla. Bændasamtök Íslands hafa yfirumsjón með starfrækslu sæðingastöðva og kynbótastarfsemi þeirra í samvinnu við yfirdýralækni.

2. gr.
Orðskýringar.

1. *Fósturvísastöð* er aðstaða þar sem söfnun og meðhöndlun fósturvísa fer fram.
2. *Fósturvísir* er frjóvgað egg eða fóstur á frumstigi.
3. *Smitsjúkdómur* er sjúkdómur eða smit sem beint eða óbeint getur borist frá einu dýri til annars eða milli manna og dýra.
4. *Sæðingastöð* er aðstaða sem yfirdýralæknir hefur viðurkennt, þar sem söfnun og meðhöndlun sæðis til dreifingar fer fram.

3. gr.
Sæðingastöðvar.

Hver sá sem hefur í hyggju að setja á stofn sæðingastöð eða fósturvísastöð til dreifingar á sæði eða fósturvísum skal sækja um leyfi til þess til landbúnaðarráðuneytisins. Með umsókninni skulu fylgja upplýsingar um fyrirhugaða tilhögun starfseminnar, útbúnað og starfssvæði stöðvarinnar.

Landbúnaðarráðuneytið veitir leyfi til starfrækslu stöðvarinnar að fengnum meðmælum yfirdýralæknis og Bændasamtaka Íslands. Hver sæðingastöð skal fá sérstakt númer eða númer auk nafns.

Óheimilt er að dreifa sæði nema frá viðurkenndri sæðingastöð.

Sæðistaka og sæðingar í annarri aðstöðu en á viðurkenndri sæðingastöð er eingöngu heimil í þeim tilvikum þegar um sæðingar innan bús er að ræða, nema öðruvísi sé mælt fyrir í reglugerð þessari.

Þær sæðinga- og fósturvísastöðvar sem njóta framlaga skv. búnaðarlagasamningi skulu senda Bændasamtökum Íslands árlega skýrslu um kynbótastarfsemina.

4. gr.
Útbúnaður og umgengni.

Óviðkomandi umferð um sæðingastöð er bönnuð.

Til að koma í veg fyrir að smit berist inn á sæðingastöð er óheimilt að ganga beint inn á stöðina nema samgangur sé rofinn á milli ytra og innra umhverfis. Öll húsakynni á sæð-

Gutenberg

ingastöð skulu vera björt og rúmgóð og allar innréttingar, veggir, gólf, dyra- og gluggabúnaður þannig að auðvelt sé að þrífa það og sótthreinsa. Þar þarf einnig að vera nægilegt heitt og kalt vatn og nauðsynleg hreinlætisaðstaða.

Sérstakan skó- og hlífðarfatnað skal nota við hirðingu gripa og sæðistöku og skal samgangur rofinn annars vegar á milli gripahúsa, fóðurgeymslna og sæðistökuherbergis, þar sem það á við, og hins vegar vinnuherbergis fyrir sæðismeðferð. Ávallt skal þvo og sótthreinsa hendur áður en unnið er með sæði í vinnuherbergi fyrir sæðismeðferð. Þeir sem sæða búfé skulu klæðast hentugum, hreinum hlífðarfatnaði og skófatnaði sem auðvelt er að þrífa og sótthreinsa. Þeir skulu vinna störf sín eins hreinlega og frekast er kostur og halda áhöldum og útbúnaði ávallt hreinum.

Hlífðarfatnað sem notaður er á sæðingastöð má ekki nota utan hennar. Gólf, þar sem sæðistaka fer fram, skulu vera óskreipt.

Vinnuherbergi þar sem fram fer rannsókn á sæði og pökkun skal vera hæfilega upphitað. Á stöðinni skal vera kæligeymsla, tæki til sótthreinsunar og dauðhreinsunar, smásjá, handlaug og annar búnaður sem nauðsynlegur er. Öll áhöld sem notuð eru til sæðistöku, blöndunar, pökkunar og sæðinga skulu vera af vandaðri gerð, þannig að auðvelt sé að þrífa þau og sótthreinsa.

Umhverfi bygginga skal vera þurrt og þrifalegt. Girðingar og réttir skulu vera gripaheldar og þannig úr garði gerðar að gripir stöðvarinnar fari ekki um þann hluta svæðisins sem almenn umferð til stöðvarinnar fer um.

5. gr.

Starfsfólk sæðingastöðva.

Á sæðingastöð skal a.m.k starfa einn starfsmaður sem hefur staðgóða þekkingu á öllu er lýtur að sæðistöku, sæðisgæðum, þynningu og pökkun sæðis og smitgát.

Óheimilt er að ráða starfsmann á sæðingastöð ef rök hníga að því að hætta geti verið á smitburði inn á stöðina með ráðningu hans að mati yfirdýralæknis.

6. gr.

Kynbótagripir.

Allir kynbótagripir, sem notaðir eru á sæðingastöðvum, skulu vera viðurkenndir af viðkomandi búfjárræktarráðunaut Bændasamtaka Íslands og/eða viðkomandi fagráði.

Heimilt er að taka inn á sæðingastöð gripi til einblendingsræktar vegna sérstakra eiginleika. Allir gripir á sæðingastöðvum skulu merktir með viðurkenndum einstaklingsmerkjum. Óheimilt er að nota til sæðistöku og kynbóta gripi með erfðagalla, s.s eistna-, tann- og bitgalla.

7. gr.

Heilbrigðiseftirlit.

Aðeins er heimilt að nota heilbrigða gripi til sæðistöku.

Færa skal dagbók um öll dagleg störf á sæðingastöð. Allar upplýsingar um gripi á sæðingastöð skal skrá á tölvutækt form. Skrá skal upplýsingar um ætt og uppruna gripa, auk þess upplýsingar er varða heilsufar, heilbrigðisskoðun, sýnatökur, bólusetningar og meðhöndlun. Upplýsingar skal skrá frá því að gripur kemur fyrst á stöð og þar til hann er felldur.

Ekki má leiða undir gripi þann tíma sem þeir eru notaðir til sæðistöku.

Yfirdýrlæknir getur bannað, vegna sjúkdómavarna, annað búfé á sæðingastöð en það sem notað er við sæðistöku. Ítarleg heilbrigðisskoðun á gripunum, einkum er tekur til getnaðarfæra, skal fara fram áður en þeir eru teknir inn á sæðingastöð. Jafnframt skal kanna heilbrigði búfjár á þeim stöðum þar sem gripurinn hefur verið.

Ætíð skal láta einangra aðflutta gripi áður en þeir eru teknir inn á sæðingastöðvar þar til heilbrigði þeirra hefur verið kannað.

Gelti frá einangrunarstöð þarf ekki að einangra nema yfirdýralæknir krefjist þess.

Sæðingastöðvum er skylt að láta fara fram eftirlit með búnaði og heilbrigði alls búfjár á stöðinni minnst einu sinni á ári eða oftar ef yfirdýralæknir óskar þess. Eftirlitið skal framkvæmt af héraðsdýralækni eða öðrum dýralækni, sem yfirdýralæknir samþykkir. Stöðin leggur dýralækninum til hlífðarfatnað, nauðsynlega aðstoð og þær upplýsingar sem óskað er eftir.

Veikist gripur á sæðingastöð skal þegar í stað hafa samband við héraðsdýralækni og er óheimilt að nota gripinn til sæðinga fyrr en hann gefur leyfi til þess. Héraðsdýralæknir getur, ef nauðsynlegt þykir, krafist þess að sýktir gripir verði felldir, til að koma í veg fyrir útbreiðslu sjúkdóms eða þegar sterkar líkur eru á að gripurinn nái ekki bata. Sérstök rannsókn skal fara fram á öllum gripum sem felldir eru vegna sjúkdóma.

Yfirdýralæknir ákveður hvað telst fullnægjandi einangrun gripa í hverju tilviki samkvæmt reglugerð þessari.

Komi upp smitsjúkdómur eða rökstuddur grunur um smitsjúkdóm skal fara eftir ákvæðum laga um dýrasjúkdóma nr. 25/1993, ásamt síðari breytingum og reglugerð um viðbrögð við smitsjúkdómum nr. 665/2001.

8. gr.

Sæðistaka.

Halda skal skýrslu um sæðistöku, gæði og magn sæðis og afdrif allra sæðisskammta, hvort sem þeir eru notaðir til sæðinga eða er eytt. Þess skal gætt að sæði sé pakkað og merkt númeri sæðisgjafa og fram komi hvar og hvenær sæðið var tekið. Halda skal nákvæma skrá yfir pökkun, merkingar og birgðir djúpfrysts sæðis.

Um flutning sæðis milli landa gilda ákvæði laga um innflutning dýra nr. 54/1990, með síðari breytingum.

9. gr.

Námskeið o.fl.

Bændasamtök Íslands halda námskeið fyrir sæðingamenn og gefa að því loknu, og að fenginni staðfestingu yfirdýralæknis, út viðurkenningu á því að þeir hafi lokið námskeiðinu með fullnægjandi hætti.

Þeir sem sæða búfé skulu halda dagbók um störf sín samkvæmt nánari fyrirmælum ráðunauta Bændasamtaka Íslands í búfjárrækt, þannig að fram komi upplýsingar um afdrif sæðisins og hvernig heldur við hverju karldýri.

II. KAFLI
Sérákvæði um búfjártegundir.

10. gr.

Nautgripir.

Naut sem flytja á inn á sæðingastöð skulu flutt yngri en tveggja mánaða í sérstaka ungkálfaeinangrun í viðurkenndri nautauppeldistöð að fengnu samþykki yfirdýralæknis.

Ekki er heimilt að flytja kálfa úr ungkálfaeinangrun fyrr en að undangenginni heilbrigðisskoðun og að fengnu samþykki héraðsdýralæknis eða annars dýralæknis sem yfirdýralæknir samþykkir.

Naut skulu höfð í einangrun í nautauppeldisstöð í a.m.k. sex mánuði og eigi flutt þaðan á nautastöð fyrr en farið hefur fram ítarleg heilbrigðisskoðun héraðsdýralæknis eða annars

dýralæknis sem yfirdýralæknir samþykkir. Áður en naut eru flutt inn á sæðingastöð skulu liggja fyrir niðurstöður úr þeim rannsóknum sem fyrirskipaðar eru á hverjum tíma.

11. gr.

Sauðfé og geitfé.

Hrúta sem flytja á inn á sæðingastöð skal velja eigi síðar en 15. júní ár hvert. Leitað skal samþykkis yfirdýralæknis fyrir flutningi þeirra. Þá skal liggja fyrir að fullorðnir hrútar hafi eðlilega frjósemi. Hrúta sem ákveðið hefur verið að taka inn á sæðingastöð skal hafa í sérstöku beitarhólfi frá og með 1. ágúst þangað til þeir eru teknir á hús að hausti og þeir skoðaðir af héraðsdýralækni, eða öðrum dýralækni sem yfirdýralæknir samþykkir. Ekki er heimilt að halda undir hrúta á sæðingastöð nema eftir að sæðistöku líkur ár hvert.

Umbúnaður beitarhólfa fyrir hrúta og ær á sæðingastöð skal vera þannig að annað búfé komist ekki inn í þau og þess gætt að sauðféð komist ekki í snertingu við annað búfé. Heimilt er að flytja hrúta á milli sæðingastöðva með samþykki yfirdýralæknis og eftir fyrirsögn hans.

Heimilt er að hafa ær á hrútastöð til að standa undir við sæðistöku. Skulu sömu reglur gilda um ærnar og hrútana þegar þær eru teknar inn á stöð. Forstöðumaður sæðingastöðvar skal sjá til þess að ætíð sé eðlilegur fjöldi áa á stöðinni og að ekki þurfi að taka inn ær fyrirvaralaust um fengitíð.

Þeim er skipuleggja sauðfjársæðingar ber að tilkynna héraðsdýralæknum hverjir hafa verið ráðnir til sauðfjársæðinga haust hvert og á hvaða svæði þeir sæða. Héraðsdýralækni ber að tilkynna sauðfjársæðingamönnum ef sérstakir sjúkdómar, sem ber að varast, eru á sæðingasvæðinu.

Um sæðingar á bæjum, þar sem komið hafa upp alvarlegir smitsjúkdómar svo sem riða, skal farið eftir þeim reglum sem yfirdýralæknir setur hverju sinni.

Yfirdýralæknir setur nánari reglur um heilbrigðiseftirlit, flutning hrúta á sæðingastöð, sýnatöku og bólusetningar svo sem við á hverju sinni. Samþykki yfirdýralæknis þarf til flutnings hrútasæðis á milli varnarhólfa.

Ær sem á að sæða skulu vera auðkenndar tryggilega með viðurkenndum plötumerkjum og skulu sauðfjársæðingamenn færa dagbók í samræmi við 9. gr. þessarar reglugerðar.

Um geitasæðingastöðvar og geitasæðingar skal farið eftir sömu reglum og um sauðfjársæðingar.

12. gr.

Svín.

Geltir skulu fluttir inn á sæðingastöð að undangenginni heilbrigðisskoðun héraðsdýralæknis, eða annars dýralæknis sem yfirdýralæknir samþykkir. Tekið skal tillit til heilsufars annarra svína í upprunahjörð við val á göltum. Geltir sem teknir eru inn á sæðingastöð skulu ekki vera yngri en 4 vikna né eldri en níu mánaða og má ekki hafa verið haldið undir þá.

Á sæðingastöðinni skulu geltirnir hafðir í sérstakri einangrun, ef yfirdýralæknir metur það nauðsynlegt, í a.m.k. 2 – 8 vikur áður en þeir eru teknir í notkun á stöðinni.

Aðskilnaður skal vera á milli einangrunaraðstöðu og annarrar aðstöðu. Sérstakur skó- og hlífðarfatnaður skal notaður í einangrunaraðstöðu.

Gyltur og grísir á sæðingastöð skulu hafa sömu heilbrigðisstöðu og geltirnir, að því er sæðingar varðar. Önnur dýr er ekki heimilt að hafa á sæðingastöð.

Skipuleggjendum svínasæðinga ber að tilkynna yfirdýralækni hverjir hafa verið ráðnir til svínasæðinga og á hvaða búum. Yfirdýralækni ber að tilkynna svínasæðingamönnum ef sérstakir sjúkdómar, sem ber að varast, eru á sæðingasvæðinu.

13. gr.
Hross.

Allir stóðhestar sem teknir eru inn á sæðingastöð skulu vera skráðir á fullnægjandi hátt í skýrsluhaldi Bændasamtaka Íslands og valdir í samræmi við ákvæði 6. gr. þessarar reglugerðar. Einnig skulu þeir blóðflokkaðir og örmerktir. Eigi er heimilt að flytja stóðhest á sæðingastöð nema að undangenginni heilbrigðisskoðun héraðsdýralæknis eða annars dýralæknis sem yfirdýralæknir samþykkir.

Óheimilt er að halda undir stóðhest síðustu 30 dagana áður en hann er tekinn á sæðingastöðina. Héraðsdýralæknir eða annar dýralæknir sem yfirdýralæknir samþykkir skal heilbrigðisskoða hryssur sem notaðar eru við sæðistöku áður en hún hefst. Sæðingahryssur skulu frost- eða örmerktar og sæðingar skulu skráðar í samræmi við ákvæði 8. gr. þessarar reglugerðar.

14. gr.
Loðdýr og kanínur.

Loðdýrabú sem afhenda sæði skulu hafa sérstakt herbergi til sæðistöku og blöndunar, sbr. 4. gr. þessarar reglugerðar.

Áður en fengitíð hefst skal héraðsdýralæknir eða annar dýralæknir sem yfirdýralæknir samþykkir rannsaka heilbrigði dýra á búinu og taka þau sýni sem krafist er hverju sinni. Þá skal liggja fyrir skrá yfir þau dýr sem notuð verða við sæðistöku og skal dýralæknir skoða þau sérstaklega.

Á búum sem karldýr koma frá má ekki hafa orðið vart smitnæmra sjúkdóma síðustu 6 mánuðina. Þá er óheimilt að nota karldýr sem sæðisgjafa á sæðingastöð ef leitt hefur verið undir þau sama ár.

Óheimilt er að hleypa hundum og köttum inn á loðdýrabú þar sem sæðingastöð er til húsa.

Forstöðumaður sæðingastöðvar ber ábyrgð á því að eingöngu séu notuð viðurkennd dýr til sæðistöku og skal afla tilskilinna leyfa áður en sæðing hefst. Hann ber ábyrgð á að halda til haga upplýsingum um afdrif sæðisins.

Á sæðingastöð skal vera aðskilin aðstaða þar sem sæðing aðkomudýra fer fram. Aðeins er heimilt að færa til sæðingar læður frá búum þar sem ekki hefur orðið vart smitnæmra sjúkdóma síðustu 6 mánuðina. Bú þar sem slíkra sjúkdóma hefur orðið vart síðustu 6 mánuðina geta sótt um leyfi til sæðinga skv. sérstökum reglum sem yfirdýralæknir setur.

Sæða má læður frá sama búi án þess að sótthreinsun á sæðingabekk fari fram á milli einstakra dýra. Áður en læður frá öðru búi eru sæddar skal þrífa sæðingabekkinn vandlega og sótthreinsa. Í lok hvers vinnudags skal þrífa rækilega og sótthreinsa áhöld, biðstofu, sæðistöku- og sæðingaherbergi, sæðingabekki og vinnuborð.

Um kanínusæðingastöðvar og kanínusæðingar skal farið eftir sömu reglum og um loðdýrasæðingar.

15. gr.
Alifuglar.

Heimilt er að sæða hænur með sæði úr hönum á sama alifuglabúi.

Yfirdýralækni er heimilt að veita leyfi til flutnings á sæði úr alifuglum á milli búa ef skilyrði um starfsleyfi í reglugerð nr. 251/1995 eru uppfyllt.

Sérstakur aðili skal vera á búinu sem ber ábyrgð á sæðistöku, meðferð sæðis og sæðingum og heldur skrá yfir sæðingar og árangur þeirra.

III. KAFLI
Ýmis ákvæði.

16. gr.
Flutningur fósturvísa.

Flutningur fósturvísa á milli búa skal lúta sömu reglum og flutningur lifandi dýra samkvæmt gildandi reglum um varnir gegn dýrasjúkdómum. Aðeins er heimilt að flytja fósturvísa úr heilbrigðum dýrum á milli búa. Yfirdýralækni er heimilt að víkja frá þessum reglum séu aðstæður þannig að fósturvísaflutningur sé talinn hættuminni en flutningur lifandi dýra.

Fósturmæður skulu vera heilbrigðar og hraustar og svo stórar að tryggt sé að þær geti borið fósturafkvæmum sínum eðlilega.

Taka, meðhöndlun og innlögn fósturvísa skal vera undir umsjón dýralæknis sem hlotið hefur viðurkenningu yfirdýralæknis til starfans. Hann skal einnig hafa umsjón með fósturvísum sem geymdir eru í frysti og halda skýrslur um þá á hverjum tíma.

Efni og tæki til fósturvísaflutnings skulu vera af viðurkenndum gæðum og skulu ekki geta borið með sér smitefni. Blóðvatn sem notað er við fósturvísaflutning skal vera úr heilbrigðum dýrum frá búum þar sem ekki hafa komið upp tilkynningaskyldir sjúkdómar sbr. lög um dýrasjúkdóma og varnir við þeim nr. 25/1993 með síðari breytingum.

Óheimilt er að leggja inn í leg kvendýra fósturvísa sem hafa verið frjóvgaðir í tilraunaglasi („in vitro"), kyngreindir, skipt eða einræktaðir. Þó er yfirdýralækni heimilt að leyfa slíkar aðgerðir í afmörkuðum tilraunum sem sótt er um leyfi fyrir í hverju tilviki.

17. gr.
Undanþágur.

Yfirdýralæknir getur í ákveðnum tilvikum, við sérstakar aðstæður, veitt tímabundna undanþágu frá 3. mgr. 3. gr. og þeim kröfum sem til aðstöðu við sæðistöku og dreifingu eru gerðar skv. þessari reglugerð. Sækja skal skriflega fyrirfram um undanþáguna til yfirdýralæknis, þar sem fram komi rökstuðningur fyrir beiðninni.

18. gr.
Refsiákvæði.

Brot gegn ákvæðum reglugerðar þessarar varða sektum eða fangelsi allt að tveimur árum. Með mál út af brotum á reglugerð þessari skal farið að hætti laga um meðferð opinberra mála.

19. gr.
Gildistaka.

Reglugerð þessi er sett samkvæmt heimild í búnaðarlögum nr. 70/1998, 15. gr. laga um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim nr. 25/1993 og lögum um innflutning dýra nr. 54/1990 til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld reglugerð um búfjársæðingar nr. 561/1994.

Landbúnaðarráðuneytinu, 2. október 2003.

Guðni Ágústsson.

Atli Már Ingólfsson.